

Rolnummer 6115
Arrest nr. 93/2016 van 16 juni 2016

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936 tot vereenvoudiging van sommige vormen van de strafvordering ten opzichte van de gedetineerden, bekrachtigd bij de wet van 4 mei 1936, gesteld door het Hof van Cassatie.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Moerman, E. Derycke en F. Daoût, bijgestaan door de griffier F. Meersschant, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 26 november 2014 in zake Khalid Oussaih, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 12 december 2014, heeft het Hof van Cassatie de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 2 van het koninklijk besluit nr.236 van 20 januari 1936 tot vereenvoudiging van sommige vormen van de strafvordering ten opzichte van de gedetineerden, bekrachtigd bij de wet van 4 mei 1936, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, in zoverre een beklagde die bij verstek is veroordeeld en zich in een strafinrichting in hechtenis bevindt, enkel verzet kan doen tegen de veroordelingen in strafzaken die zijn uitgesproken door de hoven van beroep, de correctionele rechtbanken en de politierechtbanken, door middel van een verklaring aan de attaché-gevangenisdirecteur of adviseur-gevangenisdirecteur van de strafinrichting of aan zijn gemachtigde, op voorwaarde dat hij het vereiste bedrag om de kosten van de akte van deurwaarder te dekken niet in zijn bezit heeft, terwijl, krachtens artikel 1 van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van beroep of van voorziening in cassatie van gevangenzittende of geïnterneerde personen, in de strafinrichtingen de verklaringen van hoger beroep of van voorziening in verbreking in strafzaken onbeperkt kunnen worden gedaan aan de bestuurders van die inrichtingen of aan hun gemachtigde door de personen die erin opgesloten zijn ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Khalid Oussaih, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Lambert en Mr. P. Minsier, advocaten bij de balie te Brussel;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. B. Renson, advocaat bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 20 april 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 11 mei 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 11 mei 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

Bij vonnis van de Correctionele Rechtbank te Brussel, uitgesproken op 16 februari 2006, wordt Khalid Oussaih bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar.

Op 19 november 2013 wordt hij aangehouden, opgesloten in de gevangenis van Hasselt en op de hoogte gesteld van het feit dat het vonnis van 16 februari 2006 volgens de regels werd betekend, op 26 mei daaropvolgende, aan de procureur des Konings. Op 20 november 2013 tekent Khalid Oussaih verzet aan tegen dat vonnis door middel van een verklaring aan de gemachtigde van de directeur van de strafinrichting van Hasselt.

Bij vonnis van 22 januari 2014 beslist de Correctionele Rechtbank te Brussel dat het verzet ontvankelijk is. Bij arrest van 21 maart 2014 doet het Hof van Beroep dat vonnis teniet omdat het van oordeel is dat Khalid Oussaih in de gevangenis over voldoende geld beschikte om een gerechtsdeurwaardersexploot te betalen, zodat zijn verzet door middel van een betekening moest worden aangetekend en dat niet kon door middel van een gewone verklaring.

Het Hof van Cassatie, waarbij een voorziening is ingesteld tegen dat arrest, beslist ambtshalve om aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. Volgens de Ministerraad dient de prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord.

A.2.1. Hij zet in de eerste plaats uiteen dat het niet onredelijk is om van een aangehouden persoon die verzet wenst aan te tekenen tegen een verstekvonnis en die in het bezit is van een geldsom die volstaat om de kosten van een gerechtsdeurwaardersexploot te dekken, te eisen dat hij zijn beroep op die manier instelt, overeenkomstig de regel die is vervat in artikel 187 van het Wetboek van strafvordering.

De Ministerraad merkt op dat een persoon die bij verstek is veroordeeld tot een gevangenisstraf doorgaans op het ogenblik van zijn aanhouding het bestaan verneemt van de beslissing waarbij hij wordt veroordeeld, en snel de wens uitdrukt om tegen die beslissing verzet aan te tekenen. Hij merkt op dat een dergelijke persoon bij zijn aanhouding vaak in het bezit is van zijn papieren en van geld, en dat dat geld, tenzij het in beslag wordt genomen, onmiddellijk op een individuele rekening wordt gezet die, met toepassing van artikel 46 van de wet van 12 januari 2005 die de « basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden » vormt, in de gevangenis wordt geopend op naam van de gedetineerde, die over dat geld kan beschikken zonder wachttermijn.

Hij voegt eraan toe dat, in zulke omstandigheden en zoals wordt aangegeven in het verslag aan de Koning dat het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936 « tot vereenvoudiging van sommige vormen van de strafvordering ten opzichte van de gedetineerden » inleidt, het niet de taak van het gevangenisbestuur is de kosten van de verzetsakte voor te schieten.

A.2.2. De Ministerraad is van mening dat de door de prejudiciële vraag in het geding gebrachte voorwaarde inzake de regelmatigheid van het verzet dus geen onevenredige gevolgen heeft voor de rechten van de gedetineerde.

Hij merkt in dat verband op dat het rechtscollege waarbij de verzetsakte aanhangig wordt gemaakt, wanneer het de inachtneming controleert van de toepassingsvoorwaarden van de regel vermeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 januari 1936, moet beoordelen of het bedrag waarover de gedetineerde in de gevangenis beschikt, voldoende is en moet beslissen of het vermoeden van behoefte van de gedetineerde moet worden weerlegd. De Ministerraad onderstreept dat, volgens een arrest van het Hof van Cassatie van 22 september 2009 (*Arr. Cass.*, 2009, nr. 516), het recht om verzet aan te tekenen door een verklaring afgelegd

aan de directeur van de strafinrichting niet vereist dat hij die verzet doet, onvermogen is als bedoeld in artikel 508/13 van het Gerechtelijk Wetboek en in de artikelen 664 en volgende van hetzelfde Wetboek.

De Ministerraad voegt eraan toe dat opsluiting een omstandigheid is die op zich geen verschil in behandeling kan rechtvaardigen tussen een gedetineerde en een vrij persoon die bijvoorbeeld verzet wenst aan te tekenen tegen een bij verstek gewezen vonnis van een correctionele rechtbank, waarbij hij wordt veroordeeld tot een geldboete of een werkstraf.

A.2.3. De Ministerraad merkt ook op dat de door de prejudiciële vraag in het geding gebrachte voorwaarde inzake de regelmatigheid van het verzet het recht op toegang tot een rechter niet beperkt, vermits zij bijdraagt tot de toepassing van het algemene vormvereiste betreffende de ontvankelijkheid van het verzet.

A.3. De Ministerraad zet in de tweede plaats uiteen dat een gedetineerde die tegen een vonnis hoger beroep wenst aan te tekenen of een voorziening in cassatie wenst in te stellen, zich in een andere situatie bevindt dan een gedetineerde die verzet wenst aan te tekenen.

Hij merkt op dat de eerstgenoemde, over het algemeen, reeds vele maanden of verschillende jaren is opgesloten, terwijl de laatstgenoemde, over het algemeen, pas in de gevangenis is geplaatst. De Ministerraad is van oordeel dat een gedetineerde die gedurende een langere periode van zijn vrijheid is beroofd, minder financiële middelen heeft en minder vermogen is dan een gedetineerde die nog maar pas is opgesloten, onder meer omdat de inkomsten van gedetineerden zeer beperkt zijn en omdat, naarmate een gevangenhouding langer duurt, de financiële hulp van familie en vrienden waarop een gevangene kan rekenen, vermindert.

A.4. Volgens Khalid Oussaih dient de prejudiciële vraag bevestigend te worden beantwoord.

A.5.1. Hij zet in eerste instantie uiteen dat de twee in de prejudiciële vraag beschreven categorieën van personen zich in een vergelijkbare situatie bevinden omdat het gaat om personen die beroep wensen in te stellen tegen een strafrechtelijke veroordeling en die, wegens hun gevangenhouding, hun rechten minder vlot kunnen uitoefenen.

A.5.2. Khalid Oussaih is van oordeel, in navolging van de verwijzingsbeslissing, dat de in de prejudiciële vraag aangehaalde wetsbepalingen tot doel hebben de gedetineerde ervan te ontslaan een gerechtsdeurwaarder of een advocaat te machtigen.

Hij is van mening dat, rekening houdend met dat doel, het niet gerechtvaardigd is om van een gedetineerde die tegen een verstekvonnis verzet wenst aan te tekenen, te eisen dat hij aantoonde dat hij niet over het vereiste bedrag beschikt om een gerechtsdeurwaarder te machtigen, terwijl een gedetineerde die hoger beroep wenst aan te tekenen of cassatieberoep wenst in te stellen, dat niet moet aantonen.

A.5.3. Khalid Oussaih voert aan dat die vereiste onbestaanbaar is met het doel van vereenvoudiging dat wordt nagestreefd met artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 januari 1936. Volgens hem regelen noch de wet, noch de gevangenisregels de procedure die een gedetineerde, die vaak niet de gebruikstaal kent, toelaat een beroep te doen op een gerechtsdeurwaarder. Hij voegt eraan toe dat het niet zeker is dat de griffie van de gevangenis, waaraan de verzetsverklaring wordt afgelegd, rekening houdt met de financiële middelen van de gedetineerde en deze in kennis stelt van de noodzaak van een betekening indien hij over voldoende middelen beschikt. Hij merkt ook op dat de tijd die nodig is om vanuit de gevangenis een beroep te doen op een deurwaarder, niet kan worden verzoend met de korte termijnen waarbinnen het verzet moet worden aangetekend.

Khalid Oussaih leidt daaruit af dat het verschil in behandeling tussen de twee in de prejudiciële vraag beschreven categorieën van personen onverantwoord is in het licht van de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, omdat het de gedetineerde die verzet wenst aan te tekenen, het recht op daadwerkelijke toegang tot een rechtbank ontnemt. Hij is van mening dat die gedetineerde afhangt van de willekeur van het bestuur en wordt blootgesteld aan het risico dat, na het verstrijken van de verzetstermijn, een rechter zijn beroep onontvankelijk verklaart met toepassing van een onduidelijke regel die niet uitdrukkelijk te zijner kennis is gebracht.

A.5.4. Khalid Oussaih voert ten slotte aan dat een gedetineerde die tegen een vonnis hoger beroep wenst aan te tekenen of een voorziening in cassatie wenst in te stellen, niet noodzakelijk gedurende vele maanden of verschillende jaren is opgesloten, en dat een langdurig opgesloten gedetineerde niet steeds onvermogen is.

Hij voegt eraan toe dat een langdurig opgesloten gedetineerde eveneens ertoe kan worden gebracht verzet aan te tekenen, hetzij omdat het parket de bij verstek uitgesproken veroordeling pas laat uitvoeren tijdens de gevangenhouding van die persoon, hetzij omdat het openbaar ministerie heeft vervolgd en de veroordeling van die persoon heeft verkregen terwijl het niet wist dat hij reeds in de gevangenis zat.

- B -

B.1.1. Artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936 « tot vereenvoudiging van sommige vormen van de strafvordering ten opzichte van de gedetineerden » (bekrachtigd bij artikel 1, 84°, van de wet van 4 mei 1936 « houdende bekrachtiging van zekere koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van de wet van 31 Juli 1934, verlengd en aangevuld bij de wetten van 7 December 1934, van 15 en van 30 Maart 1935 ») bepaalde, vóór de wijziging ervan bij artikel 7 van de wet van 19 december 2014 « houdende diverse bepalingen betreffende Justitie » :

« Wanneer hij die verzet doet, zich in hechtenis bevindt en het vereischte bedrag niet in zijn bezit heeft om de kosten van de akte van deurwaarder te dekken, kan het verzet tegen de veroordeelingen in strafzaken, uitgesproken door de hoven van beroep, de correctionele rechtbanken en de politiebancs, gedaan worden door middel van een verklaring aan den bestuurder van de strafinrichting of aan zijn gemachtigde.

Van die verklaring wordt proces-verbaal opgemaakt in een daartoe bestemd register. In dit proces-verbaal wordt melding gemaakt van het feit dat hij die verzet doet, niet in het bezit is van het vereischte bedrag om de kosten van de deurwaardersakte te dekken.

De bestuurder geeft van die verklaring onmiddellijk bericht aan den ambtenaar van het openbaar ministerie bij de rechtsmacht die de bestreden uitspraak verleend heeft en stelt hem, binnen vier en twintig uren, een uitgifte van het proces-verbaal in handen. Bericht en uitgifte worden bij den bundel gevoegd.

De verklaring van verzet brengt van rechtswege dagvaarding mede op de eerstkomende terechtzitting na het verstrijken van de termijnen en wordt als ongedaan beschouwd, indien de eischer in verzet daar niet verschijnt.

Onmiddellijk na de ontvangst van het bericht van den bestuurder, roept de ambtenaar van het openbaar ministerie den eischer in verzet voor die terechtzitting op in den in artikel 1 beschreven vorm ».

B.1.2. Artikel 1 van de wet van 25 juli 1893 « betreffende de aanteekening van beroep of van voorziening in cassatie van gevangenzittende of geïnterneerde personen », bepaalde, vóór de wijziging ervan bij artikel 46 van de wet van 14 februari 2014 « met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken » :

« In de centrale gevangenissen, de huizen van verzekering, de huizen van arrest en de inrichtingen voorzien bij de wet van 9 April 1930, tot bescherming der maatschappij, de bedelaarsgestichten, de toevluchtshuizen en de Rijksweldadigheidsgestichten, worden door de personen die er in opgesloten of geïnterneerd zijn, de verklaringen van hooger beroep of van voorziening in verbreking in strafzaken, aan de bestuurders van die inrichtingen of aan hun gemachtigde gedaan. Die verklaringen hebben dezelfde uitwerking als die ter griffie of door den griffier ontvangen.

Er wordt daarvan proces-verbaal opgemaakt in een daartoe bestemd register.

De bestuurders geven er terstond bericht van aan den griffier der rechtbank of van het hof waarvan de aangevallen beslissing uitgaat, en zenden hem, binnen de vier en twintig uren, afschrift van het proces-verbaal ».

B.2. Uit de motieven van de verwijzingsbeslissing blijkt dat het Hof wordt verzocht zich uit te spreken over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van artikel 2, eerste lid, van het koninklijk besluit van 20 januari 1936 in zoverre de woorden « en het vereischte bedrag niet in zijn bezit heeft om de kosten van de akte van deurwaarder te dekken » een verschil in behandeling invoeren tussen twee categorieën van gedetineerden in een gevangenis die een op een strafvordering gewezen beslissing tot veroordeling wensden te betwisten en die in het bezit zijn van het vereiste bedrag om de kosten van een betekening van een verzetsakte te dekken : enerzijds, diegenen die tegen een vonnis hoger beroep wensden aan te tekenen of tegen een vonnis of een arrest een cassatieberoep wensden in te stellen en, anderzijds, diegenen die verzet wensden aan te tekenen tegen een vonnis van de correctionele rechtbank waarbij zij bij verstek correctioneel zijn veroordeeld.

Alleen de eerstgenoemden kunnen, met toepassing van artikel 1, eerste lid, van de wet van 25 juli 1893, hun beroep op geldige wijze instellen door middel van een verklaring afgelegd aan de directeur van de gevangenis of aan diens gemachtigde.

B.3. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels in verschillende omstandigheden houdt op zich geen discriminatie in. Van discriminatie zou slechts sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die procedureregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.4.1. Om hoger beroep aan te tekenen tegen een vonnis van de correctionele rechtbank, moet een strafrechtelijk veroordeelde in principe een « verklaring van hoger beroep [doen] op de griffie van de rechtbank die het vonnis heeft gewezen » (artikel 203, § 1, van het Wetboek van strafvordering).

Die persoon kan die verklaring in persoon of via een advocaat afleggen (artikel 203*bis* van het Wetboek van strafvordering).

B.4.2. Op het ogenblik van de uitspraak van de verwijzingsbeslissing moest de voorziening in cassatie ingesteld door een strafrechtelijk veroordeelde tegen een vonnis van een correctionele rechtbank of tegen een arrest van een hof van beroep, in principe de vorm aannemen van een « verklaring van beroep [...] op de griffie [...] door [hem] en door de griffier getekend » (artikel 417, eerste lid, van het Wetboek van strafvordering, vóór de vervanging ervan bij artikel 17 van de wet van 14 februari 2014).

Die verklaring, die ook kon uitgaan van een advocaat, moest worden gedaan op de griffie van het rechtscollege dat de bestreden beslissing had gewezen (Cass., 13 juni 1990, *Arr. Cass.*, 1989-1990, nr. 592; Cass., 17 september 1997, *Arr. Cass.*, 1997, nr. 356; Cass., 31 januari 2001, *Arr. Cass.*, 2001, nr. 61; Cass., 31 oktober 2001, *Arr. Cass.*, 2001, nr. 590).

B.4.3. De toekenning, bij artikel 1 van de wet van 25 juli 1893, aan de gevangenisdirecteur of diens gemachtigde, van de bevoegdheid om de verklaring van hoger beroep of de verklaring van cassatieberoep in strafzaken, afgelegd door een gedetineerde, in ontvangst te nemen, had tot doel die verklaringen te vergemakkelijken teneinde de nadelen te verhelpen die voortvloeiden uit het feit dat, voor die verklaringen, « hetzij de bevoegde griffier naar de inrichting moest worden gevoerd, hetzij de gedetineerde naar de griffie » (*Parl. St.*, Kamer, 1892-1893, nr. 89, bijlage; *Parl. St.*, Senaat, 1892-1893, nr. 112, p. 1).

Die verplaatsingen hinderden de « werking van de diensten » en hielden voor de betrokkenen het risico in van uitstel, traagheid of moeilijkheden die hun rechten konden aantasten of voor hen ernstige nadelen konden teweegbrengen (*Parl. St.*, Kamer, 1892-1893, nr. 89, bijlage; *ibid.*, nr. 109, p. 1; *Parl. St.*, Senaat, 1892-1893, nr. 112, p. 1).

B.5.1. Op het ogenblik van de uitspraak van de verwijzingsbeslissing moest een strafrechtelijk veroordeelde, om op geldige wijze verzet aan te tekenen tegen een vonnis van een correctionele rechtbank, het in principe laten betekenen « aan het openbaar ministerie, aan de vervolgende partij of aan de andere partijen in de zaak » (artikel 187, vierde lid, van het Wetboek van strafvordering, vóór de vervanging ervan bij artikel 83 van de wet van 5 februari 2016).

B.5.2. Het verslag aan de Koning dat voorafgaat aan het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936 verantwoordt artikel 2 van dat besluit als volgt, in zoverre het betrekking heeft op het verzet tegen een vonnis van een correctionele rechtbank uitgesproken op een strafvordering in correctionele zaken :

« Het komt voor dat een gedetineerde, aangehouden na bij verstek veroordeeld geweest te zijn door [...] een correctionele rechtbank [...] moeilijkheden ondervindt om verzet te doen.

De wet voorziet geen anderen vorm van verzet dan de beteekening van een deurwaardersexploot aan het openbaar ministerie en aan de in de zaak betrokken partijen. [...]

De gedetineerde, die verzet wil doen tegen de veroordeeling, moet derhalve de medewerking inroepen van een deurwaarder en de kosten van het exploot betalen of [...] het voordeel bekomen van den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procederen.

Het feit dat hij van zijn vrijheid beroofd is kan hem beletten, vóór het verstrijken van den korten termijn die hem is toegestaan, dat te bekomen en, om het recht van verzet niet te verhinderen, werd het bestuur der gevangenen er soms toe gebracht de kosten van verzet voor te schieten.

Artikel 2 van het besluit wil een einde maken aan dien toestand. Het is ingegeven door de wet van 25 juli 1893 waarbij het hooger beroep en de voorziening in verbreking geregeld worden door een verklaring ten overstaan van den gevangenisbestuurder; het geeft toelating verzet te doen door een verklaring ten overstaan van dien ambtenaar, wanneer hij die verzet doet zich in hechtenis bevindt en niet in het bezit is van het noodig bedrag om de kosten van de deurwaardersakte te betalen.

De omstandigheid dat de gedetineerde, ter griffie van de gevangenis, het bedrag dat hem in staat zou stellen een exploot van verzet door een deurwaarder te doen aanzeggen, niet te zijner beschikking heeft, wordt, als het ware, als een vermoeden van behoefteigheid beschouwd.

Het is een recht dat het besluit aan de gedetineerde geeft; deze zal door middel van een deurwaardersexploot kunnen handelen, indien hij zulks nuttig acht en indien hij de middelen bezit of het voordeel van den gerechtelijken bijstand bekomt.

De nieuwe vorm van verzet door een verklaring ten overstaan van den bestuurder van de strafinrichting zal slechts toegelaten zijn ten aanzien van veroordeelingen in strafzaken uitgesproken door [...] de correctionele rechtbanken [...]; de verklaring ten overstaan van den bestuurder zal de plaats innemen van het exploitatierapport van verzet, aangezegd aan het openbaar ministerie [...].

[...]

Het besluit, terwijl het de beginselen van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 9 Maart 1908 eerbiedigt, organiseert een nieuwe wijze om verzet te doen, waardoor de uitoefening van het recht van verzet door de behoeftige gedetineerden ten volle gevrijwaard wordt, zonder hen van een enkelen waarborg te berooven ».

B.6.1. Artikel 13 van de Grondwet houdt een recht in op toegang tot de bevoegde rechter. Dat recht wordt eveneens gewaarborgd bij artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en bij een algemeen rechtsbeginsel.

Artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens waarborgt voor personen van wie de rechten en vrijheden vermeld in dat Verdrag zijn geschonden, een recht op daadwerkelijke rechtshulp voor een nationale instantie.

B.6.2. Volgens artikel 185 van het Wetboek van strafvordering moet de beklaagde persoonlijk verschijnen of in de persoon van een advocaat. Indien een beklaagde bij verstek wordt veroordeeld, beschikt hij over het recht op een nieuwe beoordeling in feite en in rechte, waarbij hij wordt gehoord, tenzij hij afstand heeft gedaan van zijn recht om te verschijnen en zich te verdedigen of tenzij hij de bedoeling heeft zich aan de justitie te onttrekken (EHRM, 24 mei 2007, *Da Luz Domingues Ferreira* t. België, § 54; 1 maart 2011, *Faniel* t. België, § 26).

Het recht om in verzet te komen tegen een verstekvonnis mag weliswaar worden omgeven met procedurele vereisten bij het aanwenden van rechtsmiddelen, maar die vereisten mogen het de beklaagde niet onmogelijk maken de beschikbare rechtsmiddelen aan te wenden (EHRM, 28 oktober 1998, *Pérez de Rada Cavanilles* t. Spanje, §§ 44-45; 24 mei 2007, *Da Luz Domingues Ferreira* t. België, § 57; 1 maart 2011, *Faniel* t. België, § 26).

Aan het recht op toegang tot de rechter kan eveneens afbreuk worden gedaan door ontvankelijkheidsvoorwaarden die onvoldoende duidelijk en coherent zijn (EHRM, 15 december 2015, *Raihani t. België*, § 34). Bovendien zijn de vereisten van een « eerlijk proces » strikter in strafzaken (EHRM, 26 juni 2012, *Ghirea t. Moldavië*, § 34).

B.6.3. Het recht op toegang tot de rechter, dat met inachtneming van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet aan eenieder moet worden gewaarborgd, kan het voorwerp uitmaken van beperkingen, ook van financiële aard, voor zover die beperkingen geen afbreuk doen aan de essentie zelf van het recht op toegang tot een rechter.

Het recht op toegang tot de rechter dient evenwel op een niet-discriminerende wijze te worden gewaarborgd (zie arrest nr. 74/2014 van 8 mei 2014, B.12.2).

B.6.4. Door de mogelijkheid om het beschikbare rechtsmiddel in te stellen door middel van een verklaring afgelegd aan de directeur van de gevangenis of aan diens gemachtigde, voor te behouden aan de gedetineerden die tegen een vonnis hoger beroep wensen aan te tekenen of tegen een vonnis of een arrest een cassatieberoep wensen in te stellen, en diezelfde mogelijkheid uit te sluiten voor de gedetineerden die verzet wensen aan te tekenen tegen een vonnis van de correctionele rechtbank waarbij zij bij verstek correctioneel zijn veroordeeld, heeft de wetgever zonder redelijke verantwoording afbreuk gedaan aan het recht op gelijke toegang tot de rechter.

B.7. Bij artikel 124, 1°, van de wet van 5 februari 2016 « tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie » worden, in artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 januari 1936, de woorden « en het vereischte bedrag niet in zijn bezit heeft om de kosten van de akte van deurwaarder te dekken » opgeheven.

Het doel dat met die opheffing wordt nagestreefd, is dat het recht om verzet aan te tekenen door middel van een gewone verklaring « niet langer onderworpen is aan een voorwaarde betreffende de middelen waarover de gedetineerden beschikken » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1418/001, p. 118).

De voormelde voorwaarde « betreffende de middelen waarover de gedetineerden beschikken » wordt niet langer beschouwd als een voorwaarde die « kan [...] worden verantwoord », en zij « leidt [...] tot verwickelingen en onrecht en heeft geen enkel praktisch belang » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1418/005, p. 22).

B.8. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De woorden « en het vereischte bedrag niet in zijn bezit heeft om de kosten van de akte van deurwaarder te dekken » in artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936 « tot vereenvoudiging van sommige vormen van de strafvordering ten opzichte van de gedetineerden », vóór de opheffing ervan bij artikel 124, 1°, van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 16 juni 2016.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels